

Pædagogisk læreplan

Dagtilbud: Børnehuset Valnødden SDT

Dato: Forår 2021

Den styrkede pædagogiske læreplan

Indledning

Alle dagtilbud i Danmark skal udarbejde en skriftlig pædagogisk læreplan med afsæt i bestemmelserne i dagtilbudsloven. Denne skabelon til den styrkede pædagogiske læreplan er udarbejdet i en arbejdsgruppe bestående af dagtilbudsledere, BUPL, FOA, De selvejende dagtilbud, områdechefer og forvaltningen.

Skabelonen er en hjælp til at indfri de krav, der i lovgivningen stilles til den skriftlige pædagogiske læreplan, og er det redskab, som dagtilbuddene i Aarhus Kommune skal bruge til at udarbejde den pædagogiske læreplan.

Det er afgørende, at den styrkede pædagogiske læreplan udarbejdes i og tilpasses en lokal kontekst, så den bliver rammen for al pædagogisk arbejde i dagtilbuddet og et pædagogisk redskab, der understøtter det pædagogiske personales og ledelsens arbejde med at skabe gode pædagogiske læringsmiljøer for børnene. Læreplanen skal samtidig være med til at understøtte sammenhængen i tilbuddene til børnene, de unge og deres familier i lokaldistrikterne.

Temaerne i skabelonen er beskrevet ud fra det fælles pædagogiske grundlag for dagtilbud i Aarhus Kommune. Det pædagogiske grundlag tager afsæt i dagtilbudslovens formuleringer og vores lokale børne- og ungepolitik, 0-18-årsperspektivet, strategier mv.

Oktober 2018

Ministeriets intention med den pædagogiske læreplan er, at:

"... dagtilbuddets pædagogiske læreplan med udgangspunkt i de centrale elementer fra det pædagogiske grundlag og med udgangspunkt i de pædagogiske mål og indholdsbeskrivelser af læreplanstemaerne skal fungere som et pædagogisk redskab, der via korte relevante pædagogiske overvejelser, refleksioner og eksempler skal skabe en klar fælles retning for det pædagogiske arbejde, der foregår i dagtilbuddet, herunder sikre at den intenderede pædagogik er til stede hele dagen og i alle aktiviteter, rutiner med børnene m.v."

Ministeriets samlede beskrivelse af rammer for den pædagogiske læreplan er beskrevet i: **"Den styrkede pædagogiske læreplan – rammer og indhold"**, der kan findes på: www.emu.dk/omraade/dagtilbud under overskriften "Den styrkede pædagogiske læreplan".

Udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Inden den pædagogiske læreplan udarbejdes, skal der lokalt i dagtilbuddet tilrettelægges en proces for, hvordan den udarbejdes, hvem der inddrages hvornår, hvordan der arbejdes med den og overvejelser om, hvordan arbejdet med den evalueres. Til at understøtte den proces har Børn og Unge udarbejdet en procesvejledning, der kan bruges som ramme for arbejdet.

Selve skabelonen til udarbejdelsen af den styrkede pædagogiske læreplan er bygget op, så der for hvert tema er en rammesættende tekst fra det fælles pædagogiske grundlag for dagtilbud i Aarhus Kommune. Herefter følger et skrivefelt med en vejledning til, hvad der skal være fokus på og forslag til tre refleksions spørgsmål, der kan bruges som afsæt for drøftelser, dagtilbuddets beskrivelse af temaet og systematisk refleksion og evaluering.

Indholdet er:

1. Børnesyn
2. Dannelse og børneperspektiv
3. Leg og børnefællesskaber
4. Det pædagogiske læringsmiljø hele dagen
5. Læring og de seks læreplanstemaer
6. Børnemiljø
7. Børn i udsatte positioner
8. Forældresamarbejde
9. Inddragelse af lokalsamfundet
10. Sammenhæng med børnehaveklassen
11. Ledelse
12. Pædagogisk personale
13. Dokumentations- og refleksionspraksis
14. Evaluering

1. Børnesyn

Det at være barn har en værdi i sig selv, og i børnelivet skal der være plads, tid og ro til at være barn. Udgangspunktet er, at alle børn trives og udvikler sig, når de har passende udfordringer, ser mening og oplever anerkendelse og social samhørighed i forpligtende, rummelige og givende fællesskaber.

Vi mener, at det er vigtigt, at børnene bliver mødt af nærværende voksne. At de voksne giver tid, gør sig umage for at aflæse situationen og fange de små signaler. At der altid er kendte voksne til stede.

Vi arbejder med dannelsen af børnenes identitet, handlekraft og demokratiske dømmekraft, som nøglebegreber i pædagogikken.

At børnene oplever sig som værdifulde personligheder i et socialt fællesskab.

Vi betragter hvert barns forskelligheder som en ressource.

Vi prioriterer, at der er tid og muligheder for at lege, da det er vores holdning, at legen er det vigtigste i børnenes udvikling. Gennem legen får barnet kendskab til sig selv og sin omverden. Vi mener at det er vigtigt for børnene at de oplever sig som en del af et fællesskab, og at i fællesskabet dannes der betydningsfulde relationer.

Vi mener, det har betydning for børnene, at der også tilbydes inspirerende aktiviteter, så børnene oplever de bedste deltagelsesmuligheder. Her er der børnefællesskaber, hvor de også lærer at indgå i forpligtende fællesskaber.
Selv om Valnødden er stueopdelt, lægger vi vægt på at børnene kan færdes frit i huset.
Vi arbejder bevidst med at skabe den tryghed, der skal til for at sikre den bedst mulige overgang fra hjem, til vuggestue, børnehave og skole.

2. Dannelse og børneperspektiv

Børn skal føle sig set og forstået og opleve at have en demokratisk stemme. Børn skal være aktive medskabere af deres egen læring og udvikling inden for rammer, som de voksne har ansvaret for. Der skal lyttes til børnenes oplevelse af, hvordan det er at være i dagtilbud. Hvordan er deres oplevelse af, om de mestrer, kan finde mening og hører til? Børns oplevelse af indflydelse er en tidlig del af deres dannelsesproces og af udviklingen af demokratisk forståelse.

For os er det vigtigt at børnene føler sig set, hørt og forstået. Vi gør os umage med at møde børnene der hvor de er, at lytte til dem og aflæse signaler og kontekst.
Vi inddrager i passende omfang børnene i demokratiske beslutninger. Der er situationer hvor det er den voksne der bestemmer og der er situationer hvor børnene kan være medbestemmende.
Vi arbejder med Vivian Robinsons 3 gyldne spørgsmål, når vi planlægger, udfører og evaluerer aktiviteter med børnene: Hvad får børnene ud af det? Hvor ved vi det fra? Hvad skal vi lære for at de kan lære?

3. Leg og børnefællesskaber

Fællesskaber udgøres af dem vi er, og det vi laver sammen. Alle børn i dagtilbud skal være en værdsat del af et fællesskab, og fællesskaberne skal have noget at byde på for alle børn.

Børns leg er grundlæggende for deres sociale og personlige læring og udvikling, og legen har en værdi i sig selv. Leg betyder både børns spontane leg på deres helt egne præmisser, og den leg, der igangsættes, rammesættes og eventuelt understøttes af de voksne omkring børnene.

Leg, læring, udvikling og dannelse sker i børnefællesskaber, som de voksne sætter rammerne for. Dagtilbuddets hverdag skal skabe rum til at børn kan indgå i både kendte og nye relationer på tværs af alder, køn og kultur. Det er det pædagogiske personale og ledelsens opgave at skabe balancen mellem individ og fællesskab i dagtilbuddet.

Leg

Legen har en central position i Valnøddens dagligdag. Både den frie leg og den rammesatte og planlagte leg.

I forhold til fri leg, foregår det i alle dele af huset. Indendørs har vi mange små rum, hvor børnene kan lege f.eks. rollelege, eller konstruktionslege i små grupper. Der er også plads til de vilde bevægelseslege i både pudrummet og i salen. Og udenfor er der mange små kroge, hvor der er rig mulighed for fordybelseslege samt frie arealer til f.eks. boldspil og fangelege. Vi har desuden en udfordrende cykelbane.

Vores hverdag er bygget op af muligheder for både at lege de frie lege og at lege og at deltage i planlagte aktiviteter, f.eks. værkstedsaktiviteter, krop og bevægelse i salen, børneyoga, konstruktionsleg, legegrupper med temalege.

Den voksnes rolle veksler mellem at være den der rammesætter og går foran i legen f.eks. når vi leger ” hund der er en der har taget dit kødben” eller alle mine kyllinger. Eller når den voksne er den der faciliterer legen f.eks. ” nu skal vi lege ” den travle by” – hvem vil være bager, hvem vil være cykelmekanikeren osv.

Den voksne er også rollemodellen f.eks. når vi har legegrupper og leger rollelege. ” nu siger vi at jeg er lillesøsteren og jeg har slået benet, så kan du være lægen der hjælper mig”

Eller den voksne er brobygger i legen – f.eks. ” hov jeg kan se at Peter gerne vil spørge om han må låne en af de biler du har” Her er den voksne ved siden af.

Og endelig er den voksnes rolle at være tilgængelig og være bag ved i det tilfælde børnene har brug for hjælp.

Når vi etablerer børnefællesskaber, er vi opmærksomme på at børnene får tilbud om forskellige legefællesskaber.

Vi har bevidst arbejdet med børns integritet gennem et par år nu, ud fra nedenstående 6 delmål. Målene er pejlemærker for det pædagogiske arbejde herunder også samarbejdet med forældrene.

BØRNS INTEGRITET:

1. At være grounded
2. At kunne finde løsninger
3. At have livsmod
4. At kunne indgå i forpligtende fællesskaber
5. At kunne regulere sig selv.

Grounded

2 år

- Kunne trøstes.
- Selv kunne falde til ro
- Rumme andre børn
- Give udtryk for hvad man har brug for – basale behov

3 år

- Dele glæde
- Falde til ro uden en sut
- Være tilfreds
- Tage kontakt til andre børn

4år

- Tåle et nej.
- Selv tage kontakt til andre børn og voksne.
- Dele glæde og oplevelser

5år

- Kunne imødekomme realistiske krav
- Være i flow
- Hvile i sig selv
- Behøver ikke hele tiden den voksnes anerkendelse
- Kan handle relevant og hensigtsmæssigt i situationen
- Være glad på andres vejne

De voksne skal: være nærværende og omsorgsfulde, have kendskab til det enkelte barn, møder barnet så det føler sig set, hørt og forstået, bevarer roen og hviler i sig selv, er tydelig og børnene kan regne med dem. Være troværdig.

0 – 18 års perspektiv: Have et realistisk selvbillede, kunne træffe et valg og stå ved det, kunne gå imod strømmen og modstå gruppepres, acceptere at man skal øve sig, kunne glæde sig over andre, ikke hele tiden at skulle være på.

Forældrene: Være tydelig i sine egne grænser. Gøre det man siger - f.eks. "kom nu skal vi gå" og så gøre det og ikke trække tiden ud. Være opmærksom på hvornår man siger nej, og følge det til dørs.

Grænsesætning

2 år

- Viser egne grænser, verbalt og nonverbalt, og er vedholdende.
- Sige stop, markere egne grænser, sige til og fra.
- Giver udtryk for egne behov

3 år

- Kan sige nej, begynde at kunne bruge anvisninger.
- Begynde at kunne sætte grænser for sig selv.
- Sætte ord på egne grænser
- Kunne vælge til og fra

4 år

- Kunne sige fra selv,
- Være opsøgende
- Bruge anviste modelsætninger
- Respekttere andres grænser.

5 år

- Kunne sige til og fra på en hensigtsmæssig måde
- Mærke efter og svare på spørgsmålet hvorfor.
- Kunne mærke sig selv
- Teste egne grænser og udfordre sig selv
- Respekttere andres grænser
- Tro på egen formåen/ ideer.

De voksne skal: selv kunne sige fra, kunne sige undskyld, kunne give børnene anvisninger og modelsætninger. Kunne aflæse og anerkende børnenes følelser, give børnene redskaber til at løse udfordringerne/problemerne. Vise ro og rummelighed, anerkende følelser / reaktioner. hjælpe med at flytte grænser. Italesætte årsag og virkning.

Forældrene: Fælles fodslag, at der er åben dialog om hvad der kan arbejdes med og hvad der fungerer godt.

Være bevidst om "hvad er farligt" – hvordan holder vi på vores egen frygt og lader børnene prøve af. Lære dem hvad de skal tage højde for i stedet for. Lade børnene få erfaringer.

0 – 18 års perspektivet: Turde stå ved egne holdninger. Kunne træffe et valg og kunne begrunde det. Være til at stole på, og dermed møder respekt fra andre. Være bevidst om at kunne sætte grænser for sig selv og andre. Kunne aflæse situationen. Indgå i relationer og bibeholde sit eget jeg.

Løsningsorienteret

2 år

- Kunne bede om og tage imod hjælp
- kunne give udtryk for egne behov
- begynde at kunne tage imod anvisninger

3 år

- Kunne løse det mere basale
- Prøve selv
- sætte ord på egne behov og handle derpå
- kunne bruge kendte strategier/ erfaringer på løsninger
- Begynde at kunne være i dialog over løsningsforslag

4 år

- Kunne løse enkelte konflikter
- Begynde at kunne anvende løsningsforslag
- have mod på at prøve selv
- Begynde at forstå årsag og virkning

5 år

- Selvstændigt kunne løse mindre problematikker, både med det praktiske og i relationen.
- Kunne gå i forhandling
- Se egen andel
- reflektere over behov
- sætte sig i andres sted/ gå på kompromis
- glædes over andre

De voksne skal: igangsætte, invitere barnet ind i dialogen for at finde løsninger, give modelsætninger, give tid til at øve sig, ikke give en facitliste. Hjælpe barnet med at strukturere situationen, danne sig overblik, komme fra A til B

0 - 18 års perspektivet: kunne strukturere og håndtere udfordringer, kunne forlige sig med tingenes tilstand, klare udfordringer uden at gå i panik og blive angst. Tro på egen dømmekraft. At kunne hjælpe andre og sætte sig i andres sted.

Forældrene: Hjælpe barnet med at tænke i løsninger, f.eks. " hvis du ikke kan vente, hvad kan du så gøre nu, måske er der noget du selv kan klare ??

"Sidde på hænderne" og ikke løse alt for barnet - måske kan de godt selv.

Livsmod

2 år

- Turde åbne sig for verden udenfor Vuggestuen
- Vise tillid til dem der passer mig
- turde prøve nye ting
- øve sig i at prøve igen

3 år

- Turde være i centrum og være på.
- Vise glæde
- Invitere andre ind
- Tør/kan søge hjælp hos en voksen
- Vise gå på mod - verden er ikke farlig

4 år

- Turde prøve nye ting af
- Overskride grænser
- Turde sige ja til det ukendte
- Have det sjovt
- Være nysgerrig
- Kan kommunikere og samarbejde med andre " vi løser det sammen "
- Invitere andre ind

5 år

- Møde verden
- Kunne sige pyt
- Kan sige " jeg prøver igen "
- Kunne stille spørgsmål og undre sig
- Oplever mestring
- Kunne klare et nederlag
- kunne flytte sine begrænsninger

De voksne skal: Støtte barnet i de udfordringer de har. Turde vise glæde og gøre noget vildt. Vise glæde og humoristisk sans overfor nye ting. Vise engagement. Følge børnenes initiativer og understøtte dem. Tage "ja-hatten" på både overfor børn og voksne. "Vi klarer det sammen". Give sig tid til at forstå barnet. Sætte rammer for mestringsoplevelser

0 - 18 års perspektivet: Kan sætte sig mål for livet. "go for it". Turde stå på egne ben. Have mod på sporskifte. se muligheder frem for begrænsninger. kender egne styrker og svagheder. Turde sige fra - mod strømmen. Være sig selv. Turde stå alene." Det har jeg aldrig prøvet før, så det klarer jeg nok"

Forældrene: lave små rammer - overskuelighed. Nærværende voksne. møde barnet på dets udviklingstrin og ikke på det vi forventer barnet kan.
Rose barnets intentioner, så barnet oplever mestring i processen.

Forpligtende fællesskaber

2 år

- Kan deltage i samlingen, kan sidde sammen ved bordet. Kan lege ved siden af.
- vise tegn på glæde og nysgerrighed ved at være sammen med andre
- vente på tur i gruppesammenhænge

3 år

- Kan invitere og inviteres til leg,
- Kan vente på tur.
- Kan reagere på gruppens trivsel
- Vise interesse i at deltage i fællesskabet

4 år

- Indgå på gruppens præmisser
- Lytte til andre, vise interesse for andre
- Kan "styre sig" i kortere perioder
- Deltage i Rammelege og regellege
- Kan give plads til andre, tænke på andres forventninger
- Kunne afslutte en aktivitet i gruppen

5 år

- Udsætte egne behov
- Indgå i ikke selvvalgte aktiviteter og leg
- Rumme forskellighed,
- Have blik for andres behov.
- Deltage aktivt i fællesaktiviteter
- Tage ansvar på egen andel i gruppen
- Øve sig i at gå på kompromis og se ud over egne behov.

De voksne skal: holde fokus, være deltagende, opsøge inspiration, insistere på fællesskaber, skabe god stemning, vise vejen. Se børnene som ligeværdige, inddrage børnene i beslutninger, støtte op om kollegaernes initiativer.

0 -18 års perspektivet: Kunne indgå i demokratiske processer, Kunne lave noget man ikke lige har lyst til, men som gavner fællesskabet. Vise ansvar for gruppedynamikken, Kunne gå på kompromis. Kunne ytre sig uafhængigt af andre. Modstå gruppespres. "Min sandhed er ikke nødvendigvis din sandhed"

Forældrene: Øve på at vente på tur. Sætte den gode ramme. Lære sit barn selv at sige fra. udvise rummelighed over for andre. Vi øver os alle i noget. Man skal blive mødt som man er, man skal ikke ligne de andre.

Selvregulering

2 år

- Behøver ikke sut hele tiden,
- øve sig i at vente.
- øve sig i at kommunikere hensigtsmæssigt
- øve sig i at sige pyt
- kunne stoppe igen.

3 år

- Vente på tur
- Udsætte egne behov
- Kunne trøstes
- kunne rumme et nej
- øve sig i at modtage og bruge strategier/anvisninger

4år

- Kunne sætte ord på følelser
- Kunne rumme at få anvisninger/afvisninger
- Op på hesten, kunne sige pyt
- kunne tilpasse sig situationen
- Bruge strategier/anvisninger

5år

- Kan udsætte egne behov,
- Stå i kø
- Kunne se sin egen andel i legen/konflikten
- Vente på tur
- lytte og respindere på anvisninger
- Tro på at det nok skal gå
- At kunne være - "kede sig" og finde ro

De voksne skal: hjælper barnet med at italesætte og sætte ord på følelser og handlinger, give anvisninger, kunne aflæse barnet og situationen, være troværdig, og ærlig, være fleksibel, bede om hjælp og sparring. give plads til nærvær og stjernestunder, Venlig vedholdenhed - det lange seje træk, stille passende krav.

0 -18 års perspektivet: Bedre livsbetingelser, større evne til at tage vare på sig selv, udsætte behov og sætte ord på følelser, kunne lave noget man ikke lige har lyst til. Formå at være udholdende, selv om man har lyst til at give op, Kunne indgå i forskellige sociale sammenhænge, og være med til at styre det sociale fælleskab.

Forældre: Hjælpe barnet ved at forberede dem på hvad der skal ske. Give realistiske valg - her kan du vælge, her kan du ikke vælge - her bestemmer den voksne. Rumme og holde barnets følelser ud. Være der sammen med barnet - det er ok at være vred lige nu.

4. Det pædagogiske læringsmiljø hele dagen

Det pædagogiske læringsmiljø er rammen for børns trivsel og læring og indeholder mange af de andre aspekter beskrevet i skabelonen.

Det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbud skal være til stede hele dagen fra modtagelsen om morgenen til de sene eftermiddagstimer. Det pædagogiske læringsmiljø skal blandt andet give barnet mulighed for at eksperimentere og bruge fantasien, lege forskellige og udviklende lege og bruge både emotionelle, sociale og kognitive kompetencer.

I arbejdet med børn i dagtilbud er fokus på at skabe pædagogiske læringsmiljøer, der ud fra et helhedssyn understøtter trivsel, læring, udvikling og dannelse for alle børn. Det kræver viden, der med afsæt i faglig refleksion med kollegaer og ledelse, skal bruges til at udvikle stærkere pædagogiske læringsmiljøer for børnene og stærkere læringsfællesskaber for de professionelle.

I Valnødden kendetegnes et godt læringsmiljø ved at:

Organisering:

Der er en god organisering i fht. tid, normering og fleksibilitet,
Der altid er tilgængelige voksne
Vi har et åbent hus med fleksible rammer
Vi arbejder i små grupper – med obs på sammensætningen af grupperne
Der er æstetisk ro og orden og struktur.

Relationer:

Børn og forældre møder glade og engagerede voksne
Der er plads til forskellighed og rummelighed
Der er en god kommunikation mellem børn, forældre og kollegaer
Der gives plads til nysgerrighed
Der er en indre stabilitet – rolig resonans
Der er en positiv kemi mellem personale.

Rutiner:

Vi tør alle prøve nyt
Der er mulighed for at blive inspireret
Der er muligheder på tværs af alder, køn, fysiske rammer
Der er en god vekslen mellem fri leg og rammesat leg

I Valnødden er der gode læringsmiljøer gennem hele dagen f.eks ved:

Goddag og farvel-situationerne:

At børnene lærer at kunne give slip, at opleve tryghed, at opleve mestring.

Samlinger:

Børnene lærer: Turtagning, at være på, at give slip, Fælles opmærksomhed, at føle sig betydningsfuld, rytme, puls, sprog

Fælles lege, regellege, salen:

Børnene udvikler evnen til at kunne: modtage kollektive beskeder, tabe/vinde, forstå regler. Indgå i forpligtende fællesskaber, holde fælles opmærksomhed, samarbejde, være rummelig. Bruge sin krop i mange forskellige niveauer.

Tegnebordet; spillebordet, legobordet:

Her udvikles barnets; Kreativitet, Eget udtryk, Fin motorik, evne til at følge regler, evne til selvregulering, evne til turtagning, Kognitive evner, evne til at lege med delt opmærksomhed, følelse af at være en del af et fællesskab.

Spisning:

Her udvikler barnet: Turtagning, dannelse, bordskik, fælles opmærksomhed, Sansning- smag-duft-konsistens, Dialog/ sprog, begreber omkring køkkenet, rutiner, fællesskab,

Garderoben:

Barnet udvikler: Selvhjulpethed, selvstændighed, Samarbejde, at kunne modtage kollektive beskeder. Turtagning.

Højtlesning:

Barnet udvikler: Fælles opmærksomhed, sprog, indlevelse, forestillingsevne, fantasi, koncentration, genkendelse, hukommelse.

Tumleleg:

Barnet udvikler: Kropsbevidsthed, at mærke egne og andres grænser, selvregulering, aflæsning, kropskontakt.

Uderummet:

Barnet udvikler: Motoriske færdigheder, Sansning, Natur /science, samspil, samarbejde, sprog, fantasi.

Værkstedet:

Barnet udvikler: Kreativitet, at kunne modtage en kollektiv besked, håndtere start og slut, være en del af et fællesskab, koncentration, sansning, former, farver, og materialer, at kunne eksperimentere.

Køkken:

Barnet udvikler: At kunne dække rullebord, at kunne organisere, overblik, at kunne hjælpe til med daglige rutiner

Tur:

Barnet udvikler: Fælles opmærksomhed, at kunne indgå i forpligtende fællesskaber, at kunne komme fra A til B, trafiksikkerhed, at kunne gå i hånd, at kunne overholde aftaler, at kunne modtage kollektive beskeder, Selvhjulpethed, at kunne holde styr på sine ting.
At kunne glædes over/ blive stolt over at kunne overkomme og udholde strabadserne på ture.
At kunne glædes ved at færdes og gå på opdagelse i naturen.

Fri leg:

Barnet udvikler: Kreativitet, sprog, sociale kompetencer, forhandlingsevne, at kunne gå på kompromis, dannelse, integritet og meget mere.

5. Læring og læreplanstemaer

Børn lærer ved at udforske deres omverden med krop og sanser, ved at blive mødt af spørgsmål og udfordringer og ved selv at undres og stille spørgsmål. Børn lærer også ved at eksperimentere, prøve sig frem, fejle, gøre opdagelser og finde innovative løsninger. Børn lærer gennem kommunikation, udveksling og sociale interaktioner med de andre børn og de voksne i dagtilbuddet. Motivation og passende udfordringer har betydning for at lære og udvikle sig – både som individ og som del af et fællesskab. Børn har brug for voksne, der sætter rammer, guider og vil noget med dem, men de har også brug for plads til at være sig selv og til at gøre deres egne erfaringer.

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaerne skal tage udgangspunkt i Børne- og Socialministeriets beskrivelser af temaerne. Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges inden for Børne- og Socialministeriets to pædagogiske mål for hvert læreplanstema, hvor de pædagogiske mål beskriver sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Læreplanstemaerne er tilsammen udtryk for et bredt læringssyn, og det er afgørende, at de tænkes i en sammenhæng i dagtilbuddets arbejde. Opdelingen i temaer skal sikre fokus på forskellige centrale elementer i børns læring og udvikling i dagtilbud. Læs de ministerielt fastsatte indholdsbeskrivelser og mål for læreplanstemaerne i: "Den styrkede pædagogiske læreplan – rammer og indhold", der kan findes på: www.emu.dk/omraade/dagtilbud.

Læreplanstemaerne er:

1. Alsidig personlig udvikling.
2. Social udvikling.
3. Kommunikation og sprog.
4. Krop, sanser og bevægelse.
5. Natur, udeliv og science.
6. Kultur, æstetik og fællesskab.

Vi har udarbejdet en årsplan så vi sikrer at vi kommer rundt om alle læreplanstemaerne i løbet af året. Derudover arbejder vi også med ugeplaner som sikrer at læreplanstemaerne understøtter det enkeltes barns udvikling og trivsel. F.eks. Mandag i børnehaven er der værkstedsaktiviteter hvor både kreative udtryksformer, sprog, finmotorik, fællesskab og samarbejde kommer i spil. Om tirsdagen er der turdag, hvor bla. natur og udeliv, krop og bevægelse, sprog og sociale relationer bliver udfordret. Onsdag er bældag med fællessamling, Her er det fællesskabet, sanserne, alsidig personligudvikling, sang og sprog, der primært arbejdes med. Torsdag er vi i salen, hvor krop og bevægelse, er på spil, der laves samarbejdsøvelser, børnene øver sig på at modtage en fælles besked, udføre en opgave, samt lytte og vente på tur. Fredag er der fælles rammelege på programmet. Vi leger f.eks. Alle mine kyllinger, banke bøf ect. Og børnene lærer at følge spilleregler og samarbejde i legen. Vores hverdage er struktureret på den måde at der er en fin vekselvirkning mellem planlagte aktiviteter og fri leg. Der er plads til at vi følger børnenes initiativ. Så hvis der f.eks. er børn der har startet en leg op med et sørøverskib, så er det den voksnes opgave at stille sig selv til rådighed i legen og evt. gøre så der er materialer til rådighed så legen kan udvikle sig og fantasien blomstrer.

De 6 læreplanstemaer:

Kultur, æstetik og fællesskab:

Pædagogiske mål:

1. *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.*
2. *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer redskaber og medier.*

Traditioner:

- Sammen med børnene taler vi om de forskellige traditioner der er gældende for børn og voksne med anden kulturel baggrund end dansk.
- Når vi sammen oplever fælles arrangementer med en historisk, kulturel baggrund så som fastelavnsfest, finde påskeæg i haven, sommerfest, høstfest med bedsteforældrene, julefest med forældre og søskende m.v.

Overgange:

- Vi afholder Valnøddens årlige traditioner, som at "smide" kommende skolebørn ud af huset på deres sidste dag i børnehaven. En dag de store børn ser meget frem til. Når børnene bliver 3 år, bæres de i "guldsto" fra vuggestuen og op i børnehaven, hvor deres nye kammerater tager imod dem med flag og sang.
- Når de store vuggestuebørn inviteres med til spisning og aktiviteter i børnehaven for at øve sig på at gå i børnehaven.

Kreativitet:

- I værkstedet bliver børnene introduceret til eksempelvis nye materialer, nye farver og redskaber samt forskellige måder at anvende disse på.
- Når børnene får en idé om, at de vil male mange forskellige malerier, og de voksne støtter op om idéen og hjælper børnene til at etablere et "Børne Galleri".
- Når en voksen inviterer et barn ind til det fælles tredje i en kreativ aktivitet, som hjælper barnet til at opleve at være en del af fællesskabet rundt om bordet.
- Vi laver collage og aftryk af forskellige slags blade, vi har fundet i naturen.
- Vi laver fødselsdagstegninger til børnenes fødselsdag, enten som billedcollager eller tegninger med små historier til.

Mødet med andre kulturer:

- Vi får nye smagsoplevelser, når vores syriske køkkendame serverer mad fra sit hjemland.
- Vi synger sange fra andre lande
- Vi snakker om " hvor kommer du fra". Bygger flag i LEGO, farvelægger flag, læser om landet i bøger og på ipaden osv.

Fællesskaber:

- Sammen med børnene og deres forældre eller sammen med børnene alene deltager vi i den årlige Tunø tur.
- Hver fredag morgen inviteres til fredagsboller, bagt af børn/forældre til andre børn/forældre, der har lyst til og mulighed for at deltage i et voksen/børne- fællesskab omkring bordet.

Alsidig personlig udvikling:

Pædagogiske mål:

1. *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn, social og kulturel baggrund.*
2. *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.*

Deltagelsesmuligheder:

- De voksne samler børnene i små grupper og er henholdsvis tovholdere og oversættere i forhold til børnenes leg og samspil, så børnene med voksenstøtte får mulighed for at stå i mesterlære hos de voksne, der viser børnene hvordan man eksempelvis kan lytte, forhandle, give hinanden plads, acceptere andres ideer m.v. til den fælles leg.
- Ved skift og overgange hjælper de voksne børnene tilbage til legen igen.
- Sammen har de voksne øje for hvert barns nærmeste udviklingszone og giver det enkelte barn deltagelsesmuligheder, som hjælper barnet med at øge sine mestringsoplevelser.
- De voksne introducerer børn af forskellig alder og køn til hinanden for at øge børnenes deltagelsesmuligheder i de forskellige børnefællesskaber.
- De voksne italesætter barnets handlinger og hensigter.

Selvstændighed:

- Børnene får støtte til at gennemføre nogle af deres idéer i en leg.
- De voksne støtter venligt og vedholdende barnet i selvhjælpsfærdigheder.
- Barnets gode intentioner italesættes af en voksen i de situationer, barnet har en god intention, der er ved at eskalere til en konflikt mellem barnet og en kammerat.
- Vi italesætter betydningen af barnets deltagelse og indsats i det forpligtende fællesskab, så barnet får lyst til at bidrage til dette.
- Stuerne holdes åbne således, at både store og små børn kan bevæge sig frit i huset.

Trivsel:

- Børnene tilbydes en så tryk opstart i hhv. vuggestue og børnehave som muligt.
- Vi samler børnene om forskellige aktiviteter, der inspirerer
- og motiverer børnenes egen fantasi, perspektiver og initiativer.
- Vi arbejder med relationerne til alle børn samt i særdeleshed til de børn, der af forskellige grunde er udfordret i forhold til deres trivsel.

Samarbejde:

- Vi samarbejder med forældrene og følger op på det enkelte barns trivsel, udvikling, læring og dannelse.
- Vi inddrager og har et tæt samarbejde med andre fagprofessionelle omkring de børn/forældre, der har behov derfor.

Social udvikling:

Pædagogiske mål:

1. *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.*
2. *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.*

Relationer:

- Det er vores mål at alle skal opleve at have en ven, derfor arbejder vi med relationerne til alle børn.
- Vi arbejder med små legegrupper, hvor alle børn har deltagelsesmuligheder med de ressourcer og udfordringer, de hver især har.
- Vi arbejder med at man skal give plads til hinanden.
- At man skal kunne rumme de forskellige nuancer i legen.
- At kunne konkurrere med sig selv/ gøre sig umage
- At kunne rumme forskelligheder
- At børnene lærer at sige pyt.

Læringsmiljøer:

- Vi anviser et barn/børn i legen via modelsætninger, remedier m.v., så barnet/børnene har mulighed for at tage del i legen i det omfang barnets/børnenes kapacitet rækker.
- De voksne har en forståelse for, at læringsbegrebet og læringsmiljøer skal ses i et bredt perspektiv med et særligt fokus på børnenes deltagelsesmuligheder i leg med hhv. få eller flere børn alt efter barnets kapacitet.
- Vi ser og tilrettelægger læringsmiljøer for alle børn gennem hele deres dag i Valnødden.

Rollemodeller:

- De voksne forstår, at de er rollemodeller i forhold til barnets sociale udvikling gennem hele dagen.
- De voksne italesætter, at vi alle er kammerater, og vi skal behandle hinanden ordentligt.
- Vi formidler iagttagelser/samtaler omkring børn, der evt. er i mistrivsel, så alle voksne kan støtte op om det enkelte barns hverdag hos os.
- I leg og aktiviteter med børnene italesætter de voksne børnenes ressourcer overfor hinanden, så de bliver opmærksomme på hinandens forcer.
- De voksne italesætter neutralt, at vi alle øver os på noget, når et barn tydeligt bøvlrer med sin adfærd/færdigheder.

Samarbejde:

- Vi samarbejder med forældrene og følger op på det enkelte barns trivsel, udvikling, læring og dannelse.
- Vi inddrager og har et tæt samarbejde med andre fagprofessionelle omkring de børn/forældre, der har behov derfor.

Kommunikation og sprog:

Pædagogiske mål:

1. *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.*
2. *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.*

Dialog/kommunikation:

- Når de voksne giver tid til at møde det enkelte barns verbale og nonverbale udtryk.
- Når vi aflæser barnets kropssprog
- Når de voksne italesætter børnenes handlinger og hensigter.
- I forskellige dagligdags situationer som eksempelvis spisesituationen stiller de voksne åbne Hv-spørgsmål til den fælles samtale.
- Vi leger eller optræder med eventyr/fortællinger og sange.
- Igennem hverdagen i Valnødden viser de voksne børnene, hvordan man kan anvende sproget til kommunikation på mange måder: dialog, konflikthåndtering, forhandling, byde ind med ideer, hensigtsmæssig grænsesætning m.m.
- Børnene får tid til at fortælle om deres tanker, oplevelser, drømme.
- Sammen med børnene gengiver de voksne fælles oplevelser: "Kan I huske da vi var på tur i skoven? Vi så flere heste? Hvor mange heste var det egentlig vi mødte? Er der nogle, der kan huske hvilken farve hestene havde"?
- Når vi bruger fotos til at understøtte fortællingen.
- Når vi bruger billeder, pictogrammer eller tegn til tale til at forstærke sproget.
- De voksne hjælper de større børn til at forstå, at anvendelse af sproget kan være med til hhv. at fremme eller hæmme vores relationelle tilhørsforhold til andre.

Sprogudvikling

- Til samling synger vi i fællesskab forskellige sange og ind imellem laver fagter til.
- Vi introducerer børnene til dagligdags begreber så som forholdsord, farver, overbegreber, navne på ting m.m.
- De kommende skolebørn laver skoleforberedende aktiviteter sammen med en voksen for at øge børnenes sproglige kompetencer.
- De leger med rim og remser.
- De voksne giver børnene erfaringer med, at sproget er med til at give os identitet og tilhørsforhold.
- De voksne giver et barn modelsætninger, når barnet mangler ord til at forklare sig.

Læsning:

- Vi anvender dialogisk læsning
- I små eller større grupper fortæller vi historier, læser bøger, spiller spil, tegner og fortæller.

- Vi læser kapitelbøger og genfortæller handlingen.
- Vi holder boguger, hvor børnene medbringer bøger hjemmefra
- Vi producerer selv bøger og "læser" for hinanden
- Vi får kendskab til tal og bogstaver. Og øver på at skrive eget navn.

Krop, sanser og bevægelse:

Pædagogiske mål:

1. *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.*
2. *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.*

Grovmotorisk:

- I salen rejser vi til UggaBulla land, hvor vi møder mange forskellige dyr, som vi kropsligt skal imitere.
- Vi har klatretreer i haven, hvor børnene har mulighed for at øve sig i at bruge kroppen på mange forskellige måder i forbindelse med det at klatre.
- Vi laver Tarzan baner inde og ude med forskellige remedier, så børnene oplever at skulle kravle, hoppe, balancere, slå kolbøtter m.v.
- Vi afholder motionsløb en gang om året, hvor vi alle store og små, løber runder, rundt om Valnødden.
- Der arrangeres cykelløb og den voksne sidder med et stopur, fordi de ældste børn gerne vil udfordre sig selv og prøve at slå deres egen cykelrekord via ruten rundt på legepladsen.
- Børnene spiller bold ude i haven eller inde i salen.
- Vi laver diskotek i spejlrummet, musikken bliver sat på og vi danser sammen.
- Vi tager på lange gå og cykelture i lokalområdet alt efter børnenes alder og kapacitet. Ture hvor børnene kropsligt øver deres nærmeste zone for udvikling.

Finmotorisk:

- Vi sidder på stuen og laver perlekæder og børnene øver sig i at sætte perler på en snor/nål.
- I værkstedet øver vi os i at holde på hhv. pensler, svampe, blyanter i forskellige størrelser, sakse m.v.
- Vi bruger naturens materialer til at lave dekorative ophæng.
- Vi øver os i at lyne lynlåse og lukke velcro op og i.
- Børnene øver sig i selv at pakke madpakker ud, spise og selv åbne drikkedunken.

Sanser:

- Børnene er med til at give hinanden rygmassage enten med deres hænder eller med små massagebolde.
- Børnene står på den lange forhøjning ind til køkkenet og er med til at lave mad.
- Børnene er med til at skære æbler ud i mindre stykker til eksempelvis æblemos, der skal anvendes til f.eks. en æblekage.
- De ældste børn laver yoga i salen og lærer at mærke deres krop og åndedræt.
- Vi laver aktiviteter med forskelligt materiale; mudder, sand, sten, vand, hjemmelavet slim og modellervoks.
- Vi laver fodbad og laver sansebakker til fødderne.
- Vi træner vestibulærsansen ved gynger og karusseller.

Natur, udeliv og science.

Pædagogiske mål:

1. *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.*
2. *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.*

Nærmiljøet:

- Vuggestuen tager på sheltertur ud i Vilhelmsborg skoven, hvor de leger, laver bål og sover til middag.
- Vi er på ture i nærmiljøet og finder forskellige små dyr og sammen taler om, hvad det er for nogle dyr, hvor de lever og hvad de lever af/spiser.
- Til samling taler vi om den aktuelle årstid, og hvad der er kendetegnet for den.
- På vores tur taler de voksne med børnene om og viser, hvor vigtigt det er at smide vores affald i skraldespandene.
- Vi klatrer i træer og bevæger os i forskelligartet terræn.
- Vi følger årstidens skiften feks. i skoven og ved pæretræet. (først var de for hårde, så kunne vi ikke nå dem uden en lang stang, så faldt de ned og smagte dejligt, og til sidst var de helt rådne og smattede.

Dyr og insekter:

- Sammen med børnene finder vi små insekter på Valnøddens legeplads. Vi tæller insekternes ben, antallet af insekter vi har fundet m.m.
- Vi går på skattejagt i vores have/legeplads med forstørrelsesglas, insektglas og spande. På skattejagten finder vi blomster, insekter, snegle, forskellige blade, bark m.m.
- Vi griber de spontane "fund" – undersøger, søger viden om og lader det vokse på børnenes præmisser. Sneglefund kan udmønte sig i sneglevæddeløb, edderkopper man lave edderkoppespind til osv.

Planter:

- I Valnøddens spirehave går vi i sommerhalvåret på opdagelse i de forskellige planter og insekter. Hvad hedder de, hvilke farver har de, kan man spise blomster, hvilke blomster kan man spise m.m.
- Sammen med børnene taler vi om de forskellige former, der er på skovens blade. Nogle er mere runde, andre er mere takkede osv.
- Vi laver naturmaling af naturens egne materialer. Vi anvender naturmalingen til at male med på kraftigt papir. Malerierne hænger vi op til inspiration for os alle.
- På en iPad ser vi små film med forskellige naturfænomener, der forekommer rundt om i verden og taler om disse.

Vind og vejr:

- Vi følger årstidernes skiften. Laver aktiviteter, der følger dette: vandkanaler i regnvejr, sneboldkamp i snevejr, billeder med blade i forskellige farver om efteråret, spireforsøg om foråret osv.
- På en dag med meget regn, taler vi om og leger forskellige lege, som kan inddrage vandet; det være sig: små kanaler, et lille vandfald, madlege m.m., så børnene får erfaringer med årsag-virkning-sammenhæng med vand som et materiale.
- Vi bygger Tunø i sand i forbindelse med vores udflugt til øen. Vi taler om de oplevelser, vi har haft ved strand og skov på øen, og hvordan vi skal overføre det til vores sandmodel af øen i vores sandkasse.

6. Det fysiske og æstetiske børnemiljø

Det fysiske miljø bør invitere til leg, udforskning af omgivelserne og såvel fysisk aktivitet som fordybelse både inde og ude. Den fysiske indretning bør være fleksibel i forhold til at kunne bruges til varierende pædagogiske formål, men bør samtidig muliggøre en kontinuitet i længerevarende lege og andre aktiviteter.

Valnødden er indrettet så der er mange forskellige lege/læringsmuligheder for børnene. Vi har mange små rum, hvor børnene kan lege i små grupper. Men vi har også den store sal, som giver mulighed for bevægelsesleg i store grupper. Der er et puderum, som giver mulighed for at bruge kroppen i mange forskellige niveauer, kravle op og ned, rulle, tumle, hoppe, ect.

Vi har altid tegnebord gjort klar, så børnene har mulighed for at tegne, lime, klippe. Der er altid mulighed for at lege konstruktionsleg ved legobordet eller bygge togbane i spejlrummet. Spejlrummet giver desuden mulighed for at lege mere fysiske lege. Her kan man lege klæd-ud lege, danse til højt rock musik, lave koncert med instrumenterne ect. Derudover har vi mulighed for kreative udfoldelser på værkstedet. Vi har også et lille dukkerum, hvor de små rollelege som butik, far, mor og børn kan udfoldes.

Vuggestuen er ligeledes opdelt i 2 små rum, som giver mulighed for fordybelse med en lille gruppe børn. Når vuggestuebørnene, efter de har holdt samling, er på legepladsen eller på tur om formiddagen, så kan børnehavebørnene benytte vuggestuens lokaler.

Endelig har vi Karlas rum, som vi primært bruger til vores børn med særlige behov. Her der mere ro, der er særlige læringsmaterialer. Rummet bliver også brugt når vi får supervision og vejledning udefra fra psykolog, tale-høre konsulent, fysioterapeut, ergoterapeut ect.

Vi spiser altid i små grupper, med kendte spisegrupper med faste voksne. Vi fordeler os i hele huset for at få de bedste muligheder for nærvær, dannelse, madkultur, samtaler, ect.

Vi lægger meget vægt på at indretningen og udsmykningen foregår på børnenes præmisser. At det er børnenes udtryk der vises frem og at møbler og øvrig indretning har flere funktioner. F.eks kan

taburetterne og bordene blive til rævehuler og rævegange. Eller der kan laves butik hvis man flytter lidt rundt på bordene. Vores udendørs rammer er også meget alsidige. Der er mange små kroge til leg i mindre grupper. Der er græsplæne som giver mulighed for fysisk aktivitet, vi har hockeybane og basketballbane og legepladsen er indrettet så der er en varieret cykelbane. Børnene har mulighed for at kravle i de gamle træer og der er forskellige typer gynger og karusseller. Og endelig er der mulighed for både at lege med vand, sand og mudder. Vi har legehuse og pavillon og bålhytte som kan danne ramme for fine rollelege for både store og små.

7. Børn i udsatte positioner

Dagtilbud af høj kvalitet med gode pædagogiske læringsmiljøer har stor betydning for alle børn, men særligt for børn i udsatte positioner. Børn kan være i udsatte positioner af vidt forskellige grunde, og det pædagogiske personale og andre fagprofessionelle har ansvar for med tidlig, rettidig indsats at identificere børn med behov for en særlig opmærksomhed. Samtidig skal der arbejdes med rummelige fællesskaber, hvor alle børn har en naturlig plads. Børn i udsatte positioner skal støttes, så de både udfordres tilpas og oplever mestring i det almene fællesskab og efter behov også i mindre gruppesammenhænge med et særligt fokus. Nogle gange skal legen støttes, guides og rammesættes, for at udsatte børn kan være med, og for at legen udvikler sig positivt for dem. Kvaliteten i interaktionen mellem barn og voksen er betydningsfuld for alle børn, men i særlig grad for børn i udsatte positioner.

I Valnødden modtager vi børn med særlige behov. Det er meget vigtigt for os at alle børn har deltagelsesmuligheder og føler sig som en del af et fællesskab. Vi har som voksne en vigtig position for at sætte rammerne og hjælpe børnene så de har størst mulige deltagelsesmuligheder. Det gør vi ved at den voksne kan:

- Give fysisk guidning – tæt på
- Tilpasse krav og forventninger til barnets udviklingsniveau.
- Forberede barnet på hvad der skal ske.
- Være tydelig i sine forventninger til barnet
- Give mulighed for en udvej
- Gentagelser
- Særlig behandling i starten
- Særlige opgaver
- Hjælpemidler (f.eks. timetimer, piktogrammer)
- Forstærkere
- Mindre grupper
- Oversætte det der sker – være brobygger i legen.

- Trin på trin – på trin- bygge op
- Være en god rollemodel
- Give børnene mulighed for at se tingene an – på afstand
- Give barnet små opgaver, så det føler sig betydningsfuld
- Hjælpe barnet med at få en særlig status
- Vigtigt at alle børn oplever at møde en betydningsfuld voksen i deres barndom

For at sikre at vi når omkring alle børn bruger vi forskellige redskaber:

- Vi snakker systematisk forskellige børn igennem på stuemøderne
- Lave relations cirklen som beskriver om alle børn har en tæt relation til en voksen.
- Bruge progressionsmodellen.
- Have en åben dialog og lave fælles refleksioner
- Indsamle data om det enkelte barn
- Have klare forventningsafstemninger omkring barnet.

8. Forældresamarbejde

Et godt forældresamarbejde om børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse er af afgørende betydning. Forældrene skal derfor både inddrages aktivt i og have indflydelse på dagtilbuddets arbejde. Samarbejdet sker både i form af det formelle bestyrelsesarbejde/forældrerådsarbejde og samarbejdet i hverdagen på tværs af dagtilbud og hjem om det enkelte barn, og om skabelsen af inkluderende børnefællesskaber.

I det daglige forældresamarbejde indgår også vejledning af og sparring med forældrene om, hvordan de understøtter deres barns trivsel, læring, udvikling og dannelse. Det pædagogiske personale og forældrene afstemmer forventningerne til hinanden og samarbejdet, med afsæt i den enkelte families behov, og alle skal opleve, at de bliver set, hørt og har indflydelse.

I Valnødden vægter vi et åbent, og konstruktivt samarbejde med forældrene meget højt. Det er vigtigt at vi har daglig kontakt med forældrene, så vi i samarbejde kan understøtte barnets trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Vi er sammen med forældrene kommet frem til følgende vigtige punkter i forhold til samskabelsen omkring barnet:

Via kommunikation:

- Via en direkte og åben dialog mellem personalet og forældrene.
- Ved at forældrene holder sig orienteret på AULA.
- Ved at forældrene har mod på at stille spørgsmål
- Ved at bestyrelsen er synlige som forældrenes repræsentanter.

- Ved at dele væsentligt historik, information om sygdom, søvn, renlighed osv.
- Ved åben kommunikation, ærlighed, være nysgerrig og komme med gode ideer, om dagligdags praksis.
- Ved at forældre taler pænt om andres børn. " Vi øver os alle på noget"

Via deltagelse/engagement:

- Ved at vise engagement i barnets hverdag. f.eks. ved bog uge, yoga, turdage osv.
- Ved at bakke op om arrangementer, og tiltag
- Ved evt. at deltage i bestyrelsen
- Ved at bidrage til fællesskabet enten med praktisk hjælp, eller med f.eks. fredagsboller, frugt til høstugen, frø og arbejdskraft til spiredagen, kage til Tunøturen osv.
- Ved evt. at give mulighed for at besøge forældrenes arbejdsplads

I hjemmet:

- Ved at være lydhør og se ressourcerne hos den enkelte
- Ved at være nysgerrig.
- Ved at etablere en kanal der letter overgangen fra hjem til institutionen
- Ved at lave legeaftaler – også med forskellige børn og dermed støtte op om børnefællesskaberne
- Ved at tage ansvar for at opdrage /sætte grænser for eget barn/børn
- Ved at bakke op og være mere tydelige i fht. fælles pædagogisk indsats, og individuelle aftale, f.eks. rydde op inden du går hjem, vaske hænder efter toiletbesøg, tale i en ordentlig tone, selv tage tøj på, overholde legetøjsdagene osv.
- Ved at vise "her bor jeg " Hvad er jeg en del af.
- Ved at hjælpe barnet med at fortælle om sine oplevelser
- Ved at hjælpe barnet med at holde fast i de dejlige oplevelser/ minderne

9. Inddragelse af lokalsamfundet

Som led i arbejdet med den pædagogiske læreplan skal dagtilbuddet overveje, hvordan lokalsamfundet i form af fx skoler, biblioteker, museer, idrætstilbud og -faciliteter, plejehjem, erhvervsliv mv. kan inddrages med henblik på at styrke dagtilbuddets pædagogiske læringsmiljø.

Dagtilbuddet skal endvidere overveje om et samarbejde med fx ældre medborgere, skolebørn fra mellemtrinnet og udskolingen eller andre frivillige i lokalsamfundet, der ønsker at bidrage med en særlig viden eller interesse inden for eksempelvis natur, sport, musik, sundhed eller håndværk, kan bidrage til at styrke arbejdet med pædagogiske læringsmiljøer.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.

Valnødden har i flere perioder haft et fint samarbejde med lokalcenteret i byen. Vi har sammen med en gruppe børn været på besøg, sunget sange sammen med de ældre, blæst sæbebobler, kælet for lokalcenterets kaniner, kørt på scootere på gangene, som lokalcenteret havde indkøbt til formålet.

Vi har flyttet en af vores musikdage med Lauras musikskole til lokalcenteret, så de ældre kunne deltage i musik og bevægelse sammen med børnene.

Vi har startet et samarbejde med TMG – den lokale idrætsforening, hvor en projektudvikler fra klubben er tovholder på 2 idrætsdage hvor hun introducerer forskellige idrætsgrene for de kommende skolebørn.

10. Sammenhæng med børnehaveklassen

Sammenhæng i børnenes liv betyder, at skolen bygger videre på et tydeligt børneperspektiv, der tager over, hvor dagtilbuddet slipper. Det skoleforberedende arbejde i dagtilbud handler især om, at der i børnenes sidste år i dagtilbud etableres pædagogiske læringsmiljøer, der understøtter børnenes sociale kompetencer og færdigheder som vedholdenhed og fordybelse. Derved forberedes de på at møde nye sociale og faglige sammenhænge med tro på egne evner, nysgerrighed og gå-på-mod. Det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbud skal også introducere til og give børnene mulighed for at udvikle faglige færdigheder i form af leg med bogstaver, tal, mønstre, former m.v.

Overgange fra børnehave til skole.

Vi arbejder hele tiden på at børnene skal blive så klar som mulig til at starte i skole. Se f.eks. afsnittet om integritet. Hvor vi arbejder hen imod at børne bliver så livsduelige, livsmodige som muligt. Derudover har vi særlig tilrettelagte aktiviteter der er målrettet de kommende skolebørn.

De børn begynder allerede i januar måned at deltage i særlige skoleforberedende aktiviteter. For eksempel arbejder de med højtlesning fra kapitelbøger, introduktion til bogstaver og tal, arbejder med fortællingen, og laver små bøger og opgaver. Der arbejdes med turtagning, øve sig i at lytte og vente på at det bliver ens tur. Der arbejdes med fortælleglæde og det at gøre en opgave færdig. Derudover arbejdes der med kropslige udfordringer, f.eks. tager børnene på længere cykelture og rapelleteure i skoven.

De kommende skolebørn sidder sammen når de spiser, og er sammen på ture som bliver mere og mere udfordrende.

Der er i fællesskab med Solbjerg-Mårslet dagtilbud og skolen udarbejdet en årsplan for overgangsarbejdet. Der arrangeres dage, hvor børnene fra dagtilbuddene i Mårslet på skift kan komme på besøg i børnehaveklasserne, samt i SFO'en på Mårslet skole.

Dagtilbuddene er med i klassedannelsesprocessen og der holdes overleveringsmøder omkring de enkelte børn.

I starten af juni, når de nye klasselister er sendt ud, afholdes der et 2 - dags skolebørns træf for alle kommende skolebørn i Mårslet. Her opdeles børnene i deres nye klasser og de har mulighed for at møde deres kommende børnehaveklasselærer og skolepædagog.

For børn med særlige behov der skal starte på Mårslet skole, afholdes der dialogmøde inden skolestart.

Er der børn der skal gå på en anden skole end Mårslet, arrangeres der individuelle besøgsdage og evt. overgangssamtaler.

Den sidste dag inden skolestart.

Den dag barnet har sidste dag i Valnødden, bliver der holdt en lille afslutningsfest for barnet.

Vi samles i spejlrummet, og der tændes et lys for barnet, og han eller hun får "gaver" fra Valnødden.

Gaverne er spor fra barnets tid i institutionen: billeder, tegninger, sange og så den blomst som barnet fik og malede en urtepotte til, lige da det startede i børnehaven.

Der bliver sunget sange, blandt andet "Farvelsangen", og barnet kan herefter dele mundgodt ud, som de har haft med hjemmefra.

Barnet bliver derefter båret i "Guldstol" mens vi synger "Smid ham/hende ud af børnehaven...", og barnet bliver smidt ud i armene på forældrene, som står udenfor og tager imod.

Gen-visit i børnehaven

Vi inviterer børnene på genvisit i Valnødden onsdag i uge 40. Vi henter børnene i børnehaveklassen kl 12:00, hygger os med leg, snak og kage, til stor glæde for både børn og voksne.

11. Ledelse

Ledelsen har ansvaret for, at personalet besidder viden og konkrete kompetencer til at kvalificere det pædagogiske læringsmiljø og til at inddrage forældrene. Ledelsen understøtter og kvalificerer faglige, pædagogiske refleksioner hos personalet via facilitering, sparring og løbende metodeudvikling med fokus på udvikling af de pædagogiske læringsmiljøer og på at skabe stærkere læringsfællesskaber. Den samlede ledelse understøtter dagtilbuddets åbenhed over for lokalsamfundet. Den pædagogiske leder organiserer arbejdet, så det understøtter personalets arbejde med den pædagogiske læreplan.

Valnødden er en selvejende institution med en bestyrelse, der har ansat en dagtilbudsleder til at varetage den daglige drift. Dagtilbudslederens opgave er til en hver tid at overholde og følge dagtilbudsloven, den pædagogiske læreplan, og driftsaftalen med Aarhus kommune.

Der er udarbejdet en årsplan, som sikrer at der hele tiden arbejdes ud fra dagtilbudsloven og den pædagogiske læreplan. Årsplanen indeholder elementer som gør at vi kommer hele vejen rundt

om de forskellige læreplanstemaer og at børnenes læring og udvikling foregår i forskellige læringsmiljøer. Vi evaluerer årsplanen på hvert p- møde. Vi arbejder med stærkere læringsfællesskaber og bruger Kolbs læringscirkel til evalueringsprocessen så vi på den måde hele tiden ser på hvordan vi kan gøre vores indsats bedre.

På hvert p-møde er der desuden et punkt med pædagogiske refleksioner – det kan være: hvordan holder vi fødselsdag for børnene og hvorfor. Eller hvordan sikrer vi de bedste deltagelsesmuligheder for alle børn. Vi bruger Robinson' 3 gyldne: hvad får børnene ud af det, hvor ved vi det fra og hvad skal vi lære for at børnene kan lære. Lederen arbejder tæt sammen med souschefen, som også er det faglige fyrtårn, i disse processer.

Personalet er på skift løbende på relevante kurser og temadage.

Pædagogerne har desuden skemalagt forberedelsestid, så der også er mulighed for at lave planlægning, bearbejde data, og lave faglige refleksioner over egen praksis.

12. Pædagogisk personale

Det pædagogiske personale skal sammen skabe et pædagogisk læringsmiljø, hvor der er plads, tid og ro til at være barn. Det er hensigten, at legen og den legende tilgang til læring, barnets interesser, undren og nysgerrighed, samt det pædagogiske personales viden om at fremme læring og udvikling, er udgangspunktet for de læreprocesser, som barnet indgår i. For at kunne lykkes med dette er det centralt, at det pædagogiske personale i det interne arbejde både kan tage ledelse og give følgeskab.

Personalet består af både uddannede og ikke uddannede. Der er ansat både mænd og kvinder i forskellige aldre og med forskellige interesser, kultur og fagligt udgangspunkt. På stuemøderne gennemgås børnene systematisk så vi sikrer at alle børn får det de har brug for.

Personalet roser og lader sig gerne inspirere af hinanden. Der gives positiv feedback på pædagogiske tiltag. Personalet byder gerne ind med observationer i fht. den enkelte barns udvikling, trivsel og læring.

Dagen er struktureret så der er mulighed for læring og udvikling gennem hele dagen. Både ude og inde. Det kan både være med forskellige rammelege (nu leger vi pirater og du er kaptajnen og vi er dem der skal finde skatten) eller regellege som "alle mine kyllinger"

Personalet organiserer sig i små grupper så alle børns behov bliver opfyldt. Der er en fast plan over hvem der er sammen med hvilke børn i f.eks. spisningen, på tur, i legegrupper osv.

Strukturen evalueres og justeres løbende i takt med at børnene udvikler sig.

Aktiviteterne tilrettelægges i forhold til årsplanen, for at sikre at vi kommer rundt om alle de seks læreplanstemaer.

13. Dokumentation og refleksionspraksis

Ledelsen har ansvar for, at det pædagogiske personale løbende forholder sig reflektivt til, hvordan de pædagogiske læringsmiljøer understøtter børnegruppens trivsel, læring, udvikling og dannelse. Det kan fx ske ved, at praksis fastholdes gennem pædagogisk dokumentation, der danner grundlag for analyse, og systematisk refleksion og justering af praksis.

Professionel dømmekraft og en systematisk faglig og kritisk refleksion over egen og fælles praksis er et vigtigt grundlag for lokalt at udvikle dagtilbud af høj kvalitet. Refleksionen forudsætter, at man er nysgerrig og undersøgende på hinandens praksis, søger sparring og tilbyder hjælp. Samtidig skal man turde udfordre hinandens vaner og rutiner og gøre det naturligt at dele viden og ideer til nye løsninger på tværs. Med afsæt i refleksionen og en stærk feedbackkultur skabes der i dagtilbuddet, afdelingen og i den enkelte gruppe stærkere læringsfællesskaber. Derved opbygges og udvikles både den professionelle kapacitet og dømmekraft.

Dokumentationen kan både være kvantitative og kvalitative data. Dokumentation til udvikling af de pædagogiske læringsmiljøer kan være personalets beskrivelser, iagttagelser eller videooptagelser af den pædagogiske praksis. Dokumentation af børnenes udbytte kan eksempelvis være børnenes egne produktioner, meninger, udtryk for trivsel, hvad de er optagede af og forældrenes informationer, holdninger og tilfredshed. Dokumentation er også det pædagogiske personales erfaringer, viden fra observation af børnenes leg og fortællinger fra praksis. Sidst men ikke mindst er data også viden baseret på forskning, resultater af evidensbaserede undersøgelser, socioøkonomi, vurderingsredskaber til fx sprog og robusthed mv. Der skal være balance mellem de ressourcer, der bruges på at dokumentere på den ene side og det udbytte, som det pædagogiske personale får, på den anden side.

Den pædagogiske dokumentation og refleksionspraksis vil tage afsæt i de bærende principper for Stærkere Læringsfællesskaber.

Vi har en åben samarbejdskultur, hvor der løbende gives feedback og sparring på hinandens praksis. Vi er som noget nyt begyndt at indføre feedback som en fast punkt på stuemøderne. I første omgang foregår denne feedback over fælles praksis.

Vi taler med og ikke om. Hjælper hinanden med at blive lyttet til og forstået. Vi er ærlige og giver plads til at stille undrende spørgsmål på en anerkendende måde. Vi bruger hinandens ressourcer og drager stor nytte af den sparring der gives tilbage.

Vi hjælper hinanden med dataindsamlingen omkring det enkelte barn, hvor alles bidrag er betydningsfuldt.

14. Evaluering

Udover at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet er dagtilbudslederen også ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål for de seks læreplanstemaer og skal beskrive sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Evalueringen skal offentliggøres.

Evalueringen baseres på den indsamlede dokumentation, herunder den løbende pædagogiske dokumentation og de systematiske refleksioner, der foregår i det enkelte læringsfælleskab blandt ledere og pædagogisk personale.

Vi evaluerer løbende den pædagogiske praksis. Både på de planlagte aktiviteter, husets traditioner, de ikke planlagte aktiviteter, på individ niveau, på gruppeniveau ifht børnenes trivsel, læring og udvikling og på personalets tilgang. Vi laver handleplaner på børn med særlige behov, som hele tiden evalueres og justeres.

Vi bruger solmodellen, progressionsmodellen og læringscirklen til at evaluere og justere i den daglige praksis.

Vi indsamler data, observationer fra flere vinkler, registreringer, og anvender tilbagemeldinger fra både børn, forældre og personalet og evt. fra eksterne samarbejdspartnere, til brug i evalueringerne.